

Inauguració de les activitats de la Seu de Tarragona de la ELP-CdC pel 2013-2014

TROBADA OBERTA amb Anna Aromí

Actualitat de la psicoanàlisi

Per Josep Sanahuja

El passat 7 d'octubre de 2013 va tenir lloc la inauguració de les activitats a la Seu de Tarragona de l'ELP-CdC. En l'acte ens va acompanyar l'Anna Aromí, amb qui tots els assistents vam poder conversar a propòsit de l'actualitat de la psicoanàlisi, al voltant de preguntes tant senzilles com fonamentals com per a què serveix una psicoanàlisi, com funciona, si una anàlisi dura molt, com es formen els psicoanalistes...

La M. Àngela Gallofré, com a Secretària de la Seu va obrir la conversa, presentant l'Anna, de qui va senyalar l'àmplia trajectòria com a psicoanalista que treballa a Barcelona, membre molt activa de l'Escola Lacaniana de Psicoanàlisi i de l'Associació Mundial de Psicoanàlisi, i que actualment a més és co-coordinadora de la Secció Clínica de Barcelona i ha estat recentment nomenada Analista de l'Escola.

L'Anna es va referir en primer lloc a que la psicoanàlisi com a disciplina interessa a molta gent, que no necessàriament són o volen ser psicoanalistes. Per això en la formació, s'ha de diferenciar molt bé entre què és la psicoanàlisi, com a camp de saber específic, que implica el recorregut per la doctrina, la comprensió i elucidació dels textos dels autors psicoanalistes i les pràctiques de la teràpia. D'això se'n ocupa la Secció Clínica de Barcelona, per exemple, des d'una orientació que parteix del llegat de Freud, com a pare de la psicoanàlisi, però que pren impuls i segueix l'estela oberta per Jacques Lacan. Aquesta formació en psicoanàlisi, que (podria semblar) una formació tipus universitari, no habilita a ningú per fer de psicoanalista, com és sabut no hi ha enlloc del món cap títol o diploma de psicoanàlisi. La raó d'això cal buscar-la en el si mateix de l'essència del què és la psicoanàlisi, que com a pràctica és quelcom de l'ordre privat i reservat a la confiança. Des de l'orientació lacaniana, un psicoanalista és el producte d'una psicoanàlisi i per tant depèn del recorregut particular de cadascú. Es per això també que no es podria dir què és el psicoanalista, com un universal, i en tot cas d'això se'n ocupa l'Escola, es pot transmetre com cadascú, en el particular, ha arribat fins allí.

Aleshores, hi ha la psicoanàlisi com a camp de saber, a més a més en constant debat amb d'altres disciplines i en permanent actualització dels seus conceptes. I d'altra banda tenim la pregunta sobre què és el psicoanalista, qüestió que s'explora des de l'Escola amb la participació d'aquells que són nomenats Analistes de l'Escola, però també a partir del treball de tots els seus membres. El ser de l'analista toca el que Jacques Lacan va formular com el desig de l'analista, lligat també al procediment conegut com a *passe*, tema que l'Anna no va desenvolupar just perquè podem comptar amb ella en una propera ocasió que ens parlarà del seu testimoni.

Per a què serveix la psicoanàlisi? L'Anna va dir que cadascú hi pot trobar alguna cosa particular, depèn del que cadascú hi vagi a buscar. Per a ella, ens va dir, va ser un espai de llibertat, de llibertat de paraula i tot el que això li ha pogut comportar. Cal situar-se en el context en el que ella s'hi (va) apropar, en l'atmosfera grisa del tardor franquisme, i fortament commoguda per el dol d'una pèrdua que no podia elaborar. És a dir, que algú va a trucar a la porta del psicoanalista quan no aconsegueix sortir-se'n pels seus medis d'un malestar que l'impedeix seguir amb la vida normalment. Això és el principi, tot i que fa falta encara que aquest obstacle es torni operatiu en la transferència i amb el descobriment de l'inconscient. L'inconscient no vol dir res més que el subjecte sospita que alguna cosa hi té a veure ell mateix en allò del que es queixa, encara que no pugui desxifrar-ho. Per això, el que es coneix des de Freud com la regla fonamental de dir tot allò que se li passi pel cap, sense judicis previs ni importar-li les incoherències, és el principi de possibilitat que aquest dir en llibertat pugui esdevenir fructífer en troballes i esculls que aniran fent avançar el procediment. A l'hora de les troballes, l'Anna es va referir a com el subjecte recupera la seva història i pot desfer els embolics del discurs del que n'és portador. Es fa possible una nova lectura, fent extracció del que obturava la trama edípica, i posant en el seu lloc allò que per a cadascú dependrà del seu desig. Del costat dels esculls, es va referir en particular a la culpa, com un índex que assenyala que el subjecte està compromès en la seva queixa, però que s'ha de saber mesurar bé perquè pot anar fins a la mortificació més aniquilant de la culpa malenconiosa.

Pel que fa a la durada d'una anàlisi, l'Anna va advertir que una cosa són els efectes terapèutics, que poden ser ràpids, fins i tot molt ràpids, com ho va posar de manifest l'experiència dels Centres Psicoanalítics de Consultes i Tractament, una experiència que va apostar perquè algun dia proper es pugui reeditar a partir de les ensenyances que se'n van derivar. És a dir, que la durada no és estàndard, pot ser molt curta fins i tot, quan algú li sembla haver obtingut el benefici terapèutic que esperava, o pot ser llarga, o molt llarga, quan el mateix pacient vol anar més enllà en el desxiframent del seu inconscient. En qualsevol cas, es posa de manifest que la paraula, que és

l'únic instrument vàlid en la psicoanàlisi, té una potencia molt gran, que així com ens fa embolics també ens en allibera. L'Anna va recordar, a partir de la seva experiència, com l'inconscient no és una qüestió a resoldre, com de vegades es pensa que podria tornar-se conscient, perquè l'inconscient segueix produint-se en la filigrana de les paraules, és la vessant inacabable i també del plaer lligat a seguir parlant. Però, efectivament, aquesta és una qüestió a resoldre per a cadascú, i té a veure amb la lògica que Lacan va dilucidar per donar compte que hi ha un final de l'anàlisi.

La conversa amb l'Anna Aromí es va enriquir de les aportacions i comentaris dels participants, des de preguntes sobre la presència dels psicoanalistes en institucions, o sobre conceptes com la transferència, el desig i el gaudi, fins comentaris diversos sobre l'actualitat. Una conversa tant amena com interessant, que esperem poder continuar en properes ocasions.

Octubre 2013